

Socialdepartementet
Socialförsäkringsenheten

Stockholm 4 februari 2021

Er referens: S2020/08073

Remissyttrande

Promemorian DS 2020:24 Införandet av en familjevecka påbörjas – familjedagspenning vid lov, studiedagar och utvecklingssamtal

Skattebetalarnas Förening avstyrker förslaget om införande av en familjevecka. Införandet av en så kallade familjevecka skulle få stora samhällsekonomiska kostnader som är undermåligt motiverade. Särskilt mot bakgrund av rådande ekonomiska situation bör reformer som stärker svensk konkurrenskraft snarare än försvagar den prioriteras.

Familjeveckan – en oerhört kostsam reform

Införandet av en familjevecka var ett av Socialdemokraternas viktigaste vallöften inför valet 2018, och är en del av Januariöverenskommelsen mellan regeringen och dess samarbetspartier Centerpartiet och Liberalerna. Fullt utbyggd ska familjeveckan ge samtliga vårdnadshavare med barn i åldrarna 4-16 fem dagar var för extra ledighet i samband med lov, stängningsdagar och utvecklingssamtal. Som ett första steg föreslås i promemorian DS 2020:24 *Införandet av en familjevecka påbörjas* att det inledningsvis handlar om att införa tre, två eller en dag per vårdnadshavare och år. För den som är ensam vårdnadshavare gäller det dubbla. Vårdnadshavare ska ersättas för förlorad arbetsinkomst med en familjedagspeng, på samma nivå som tillfällig föräldrapenning.

Enligt regeringens egna beräkningar blir den direkta kostnaden för staten en miljard kronor per införd familjedag i utbetalningar av familjedagspeng. Det förutsätter dock att familjedagarna inte nyttjas fullt ut av Sveriges 1,6 miljoner vårdnadshavande som har rätt till dem. Med en högre nyttjande grad stiger också den direkta kostnaden till över 1,5 miljarder kronor per dag och år. De faktiska offentliga kostnaderna blir ju självfallet högre än så när bortfall av skatteintäkter också räknas med.

Den stora kostnaden för familjeveckan är dock den samhällsekonomiska. Enligt regeringens egna beräkningar kommer ett införande av familjeveckan kosta minst 2,5 miljarder kronor per införd dag i minskat BNP. Det är en beräkning som är behäftad med stor osäkerhet, men får lov att anses vara en konservativ bedömning. I realiteten kommer den samhällsekonomiska kostnaden vara betydligt större än så. En rimlig bedömning ligger snarare någonstans i spannet 3 till 8 miljarder kronor per införd familjedag i minskad BNP. För hela familjeveckan landar samhällskostnaden på någonstans mellan 15 och 40 miljarder kronor i minskad BNP, beroende på i vilken mån den nyttjas och i vilken mån det är möjligt för arbetsgivare att täcka upp frånvarande personal med annan personal. Enligt regeringens bedömning är det sannolikt att drygt 20 procent av frånvaron kommer täckas upp av annan anställd personal. Övrig frånvaro behöver täckas genom annan arbetskraft. Mot bakgrund av den stora personalbrist som redan råder, och som är prognostiserad att fortsätta förvärras, är det osannolikt att annan arbetskraft kommer kunna ersätta för den frånvaro som reformen skapar. Resultatet kommer bli sänkt tillväxt, med andra ord ett Sverige där vi alla blir fattigare, och därtill förvärrad personalbrist i bristyrken. Det kommer på kort sikt skada vår ekonomi något, men på lång sikt göra Sverige än mindre konkurrenskraftigt i omvärlden.

Skattebetalarna:

Den ekonomiska kris vi nu genomlider till följd av coronapandemin ställer hårda krav på en ekonomisk politik som underlättar återhämtning. Hitintills under pandemin har krisåtgärder från staten handlat om att begränsa smittspridningen och undvika de omedelbara ekonomiska konsekvenserna av både pandemin och smittspridningsbegränsningar. Med stöd så som permitteringsstöd har stora uppsägningar försökts undvikas, och bland annat a-kassan har stärkts för att mildra konsekvenserna för dem som väl förlorat sitt arbete. En rad andra åtgärder har också vidtagits för att undvika konkurser i företag som egentligen är ekonomiskt hälsosamma. Alla dessa åtgärder kommer dock till en stor kostnad. En rekordstor statsbudget blev därmed resultatet för år 2020, och även år 2021 blir för skattebetalarna ett kostsamt år. Dessa kortsiktiga åtgärder är i huvudsak långsiktigt motiverade, men förutsätter en politik där återhämtning prioriteras. Reformen som stärker svensk konkurrenskraft är nödvändiga för att täcka de både de direkta kostnader som coronapandemin orsakat, men också den förlorade ekonomiska utveckling som krisen inneburit. Sverige stod redan innan krisen för betydande framtida problem med en åldrande befolkning, svag produktivitet utveckling och svag ekonomisk tillväxt per capita. Försörjningskvoten ökar framgent, och om det offentliga ska kunna leverera välfärd i enlighet med de löften som politiker ställt ut behöver åtgärder för ökad tillväxt prioriteras. Ur det perspektivet blir familjeveckan direkt kontraproduktiv.

Omotiverade begränsningar för den enskilde

Sverige har redan idag världens mest generösa föräldraförsäkring som underlättar för människor att kombinera arbetslivet med att bilda familj. Självfallet vore det möjligt att göra uttaget av föräldradagar mer flexibelt för att underlätta uttag även för större barn om det vore det som regeringen avser. Föräldraförsäkringen har dock tidigare fått kritik för att vara för flexibel när det gäller uttag av dagar, och en rad förändringar har genomförts av föräldraförsäkringen för att just koncentrera uttaget av föräldradagar till när barnet är litet. Familjeveckan kommer att ha rakt motsatt effekt, då hela syftet är att underlätta uttag för större barn. Den politiska klåfingrighet som detta så tydligt blottlägger är något som medborgare och skattebetalare bör reagera på.

"Familjeveckans syfte ska vara att underlätta för förvärvsarbetande föräldrar att kombinera arbetsliv och familjeliv, förbättra förutsättningarna för föräldrar att förvärvsarbeta, främja minskat deltidsarbete samt att ge föräldrar till något äldre barn bättre möjligheter att i vissa utpekade situationer vara lediga tillsammans med barnen." Så motiverar regeringen införandet av en familjevecka. Det är dock med betydande begränsningar som regeringen avser att föräldrar ska få mer flexibilitet i avvägningen mellan arbetsliv och familjeliv. Regeringen konstaterar bland annat att föräldrapenningen i dagens utformning inte utgör ett alternativ till familjeveckan då den är för flexibel för att uppnå de mål som regeringen avser med familjeveckan. Familjers egen uppfattning kring vilken flexibilitet som just de behöver för att kombinera arbetsliv och familjeliv är alltså något som regeringen ser som ett hinder. Utformningen av familjeveckan innebär förvisso möjlighet till ökad ledighet för föräldrar, men under betydande restriktioner. Man kan fråga sig om det inte vore bättre att underlätta uttag av föräldraledighet för att möta det behovet och därmed minimera den politiska godtyckligheten. De stora samhällsekonomiska kostnader som reformen medför lägger dock än större hinder för familjer och individer att själva forma den flexibilitet som behövs för att kombinera arbetsliv och familjeliv. Stora resurser låses upp för att ledighet ska användas på just det sätt som reformer kräver, och minskar därmed möjligheterna för människor att fatta de beslut själva. Men för den som exempelvis önskar arbeta hårt under delar av livet för att kunna fokusera på familjen i andra delar av livet får försämrade möjligheter. Det är nämligen konsekvensen av politiska beslut som åter upp stort samhällsekonomiskt utrymme. När samhällsresurser ska förbrukas så som politiker förespråkar och beslutar så blir det mindre makt kvar för oss andra att fatta beslut om hur våra liv ska se ut. Det är därför det finns goda skäl, utöver de strikt ekonomiska, för politiken att undvika onödiga detaljreglering och politiska pekfinger. Hur välmenad familjeveckan än är så är det en onödiga detaljreglering av familjers ledighet. Dessutom en dyr sådan.

Skattebetalarnas Förening

Christian Ekström
Vd

Erik Bengtzboe
chefekonom

Skattebetalarnas Förening

Box 3319 103 66 Stockholm Besöksadress: Sveavägen 66 08-613 17 00 www.skattebetalarna.se